

Marte Sørebo Gulliksen

Utviklingen av Ph.d- program i kulturstudier ved Universitetet i Sørøst-Norge

Skriftserien fra Universitetet i
Sørøst-Norge nr. 151
2024

Et historisk skråblikk

Marte Sørebo Gulliksen

Utviklingen av Ph.d- program i kulturstudier ved Universitetet i Sørøst-Norge

Et historisk skråblikk

© Marte Sørebo Gulliksen, 2024
Universitetet i Sørøst-Norge
Notodden

Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 151

ISBN 978-82-7206-881-2

ISSN 2535-5325

Denne publikasjonen er lisensiert med en Creative Commons lisens. Du kan kopiere, distribuere og spre verket i hvilket som helst format eller medium. Du må oppgi korrekt kreditering, oppgi

en lenke til lisensen, og indikere om endringer er blitt gjort.

Se fullstendige lisensbetingelser på <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no>

Innholdsfortegnelse

Introduksjon	1
1. akt: Ideen og forarbeid, 2004-2006	2
2. akt: Pause, 2006-2008	4
3. akt: En administrativ innsending, juni 2009	4
4. akt: Ny giv! 2009-2010	6
5. akt: Avslag, nytt arbeid og ny innsending, 2010	7
6. akt: En revidert søknad, desember 2010	8
7. akt: NOKUT-besøk, tilbakemelding og endringer	10
8. akt: Planlegging av drift og formell godkjenning, 2011-2012	13
9. akt: Oppstart og drift, fra høsten 2012	14
10. og siste akt: I dag	18
Sluttkommentar	19
Referanser	20

Introduksjon

Den 17. september 2012, klokka 09:00 på morgenen satt 14 studenter og tre forelesere klar i rom 256A på campus Notodden, Høgskolen i Telemark. Det aller første Ph.d emnet ved det nylig godkjente *Doktorgradsprogrammet i Kulturstudier* var klar til å begynne. Tittelen på emnet var «*Navigating in Various Knowledge Landscapes*».

Men hvordan gikk det til at disse personene var akkurat her? Akkurat nå? Hvorfor var Notodden stedet der det første emnet ble tilbudt?

Denne teksten presenterer utviklingen av Doktorgradsprogrammet i Kulturstudier ved Universitetet i Sørøst-Norge. Målet er å bidra til felles hukommelse ved å feste ord til papiret.

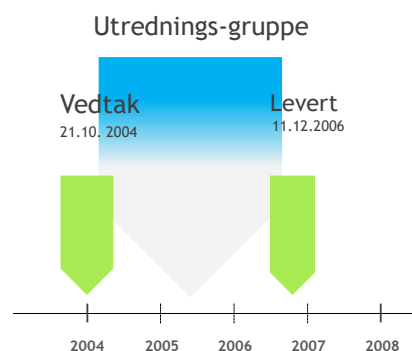
Utviklingen presenteres som en historie i 10 akter. Den er sann, men også partisk, siden den har hovedvekt på hva Institutt for forming og formgiving, i dag Institutt for estetiske fag (IEST), bidro med i utviklingen, godkjenningen og innholdet i programmet. Grunnen til denne vinklingen er at teksten er skrevet med utgangspunkt i en presentasjon gitt på Rolf Bull-Hansen seminaret til instituttet, november 2023 og at den er skrevet av Marte Sørebo Gulliksen fra IEST.

1. akt: Ideen og forarbeid, 2004-2006

I møte i Styret ved Høgskolen i Telemark (HiT) 21. oktober 2004 ble sak om strategisk plan for perioden 2005-2009 vedtatt. I denne ble det bestemt at HiT i planperioden skulle «forsterke sin posisjon ved blant annet å bygge opp doktorgradsutdanning innen kulturfag.». Styrevedtaket kan leses i en nasjonal kontekst der revisjonen av universitets- og høgskoleloven i 2002 hadde åpnet for at høgskoler kunne søke om å bli universitet dersom en blant annet hadde minst fire doktorgradsprogram. HiT hadde en tydelig uttrykt ambisjon om å bli universitet enten alene eller sammen med andre, og formuleringen «forsterke sin posisjon» i forbindelse med å bygge opp et nytt doktorgradsprogram, knyttes til denne ambisjonen.

Et omfattende forarbeid må ha vært på plass før akkurat kulturfag ble utvalgt i vedtaket. Denne teksten går ikke inn dette forarbeidet utover å kort bemerke at HiT hadde en svært sterk tradisjon for kulturfagene. Både ved det som tidligere var Telemark Distriktshøgskole i Bø, ved den tidligere Lærerskolen i Forming på Notodden (tidligere Statens sløyd- og tegnelærerskole) og i miljøet på Rauland hadde det pågått forskning og utdanning innenfor et bredt kulturfelt i svært lang tid. Det å knytte sammen disse ulike fagmiljøene ville kunne være gjensidig styrkende.

Med grunnlag i styrets vedtak ble det oppnevnt en utredningsgruppe som besto av fagpersoner fra Avdeling for helse- og sosialfag i Porsgrunn, Avdeling for estetiske fag, folkekultur og lærerutdanning på Notodden/Rauland og Avdeling for allmennvitenskapelige fag i Bø. Leder for gruppa var Professor Per Mangset. Andre deltakere var professor Nils Ivar Agøy, førsteamanuensis Kari Carlsen, professor Oddvar Hollup, professor Jan Ove Tangen, førsteamanuensis Arne Marius Samuelsen og professor Odd Are Berkaak. Førsteamanuensisene Inger Birkeland og Sture Kvarv var sekretærer for utredningsutvalget i hver sin periode.

En ekstern referansegruppe ble oppnevnt som rådgivende organ for utredningsgruppen, både faglig og søknadsstrategisk. Denne besto av professor Lars Inge Terum, Høgskolen i Oslo, forskningsleder Ellen Aslaksen, Norsk kulturråd, førsteamanuensis Cathrine Holst, Universitetet i Bergen, professor Søren Kjørup, Roskilde Universitetscenter, professor Halina Dunin-Woyseth, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, professor Arne Bugge Amundsen, Universitetet i Oslo og fylkeskultursjef Geir Berge Nordtveit, Telemark fylkeskommune.

Utredningsgruppen leverte først *Delutredning 1: innretning og avgrensning av mulig program høsten 2005* og deretter, den 11. desember 2006 en ferdig *Delutredning 2: utarbeiding plan og dokumentasjon i forhold til krav*. Denne siste delutredningen inkluderte en ferdig plan skrevet i formatet til en søknad som kunne sendes til NOKUT for evaluering og eventuell godkjenning.

Programmet beskrives i denne søknaden blant annet slik:

Doktorgradsprogrammet i kulturstudier inneholder både et faglig teoretisk og et kunstnerisk skapende studiefelt, studiefelt som behandles som likeverdige og samspillende. Programmets flerdisiplinære profil skal gi doktorgradskandidatene anledning til å gjennomføre forskning innenfor formingsfag, pedagogikk, tradisjonskunst, samfunnsvitenskap, historie, språk- og litteraturvitenskap, tverrfaglige kulturstudier, samt idretts- og friluftsfag, dvs. innenfor godt etablerte forskningsområder ved HiT. Kulturstudiene søker forståelse, mening og kunnskap om kultur, og innsikt i verdier, forestillinger og kulturuttrykk gjennom teoretiske og praktiske-estetiske studier. Studiene skal gi innsikt på et **høyt vitenskapelig nivå**. [...]

“Kultur” avgrenses i programmet til meningsinnholdet i menneskelige fellesskap. Begrepet omfatter både materiell og ikke-materiell kultur, det allmenne og det unike. Videre omfatter begrepet kultur det som overføres fra fortiden, og det som uttrykkes i samtiden, det som samler, og det som skiller. Kultur er overordnet sett prosessuelt, komplekst og foranderlig. Kultur omfatter slik all handling som produserer, kommuniserer og traderer mening, og som skaper kulturell/sosial utvikling og endring. I disse betydningene er kultur både formet og noe som former, og noe alle mennesker har og deler.

Kultur kan forstås som aspekt ved samfunnet, men også som gjenstandsområde. Programmet er åpent for begge måtene å forstå kultur på. Kultur og kulturliv vil bli studert ut ifra flerfaglige perspektiver. Fagpersoner fra ulike fagdisipliner og tradisjoner samarbeider om to avgrensede temaområder:

- Kulturforståelse og kulturpolitikk
- Kulturproduksjon og estetisk praksis.

Det må føyes til at disse ikke er isolerte størrelser. De står i utvekslingsforhold til hverandre. (Delutredning 2, HiT, 2006, s. 3-4)

Tankegangen omkring det brede kulturbegrepet og de to områdene slik det ble beskrevet i denne første versjonen av søknaden fra desember 2006, er i stor grad likt det som til slutt ble sendt inn og godkjent av NOKUT og som ledet til programmets oppstart i 2012.

2. akt: Pause, 2006-2008

Styret for Høgskolen i Telemark vedtok i S-sak 10/07 i styremøtet 22.02.07:

1. Styret vedtar at det blir søkt NOKUT om akkreditering av doktorgradsprogram i kulturstudier.
2. Rektor gis fullmakt til å ferdigstille søknaden før den sendes NOKUT.

Deretter skjedde det lite på to år. Søknaden ble ikke sendt.

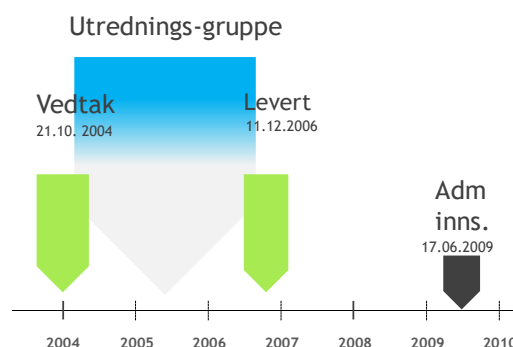
To professorater ble imidlertid lyst ut med søknadsfrist desember 2007: Det ene var *Professorship in Cultural understanding and cultural policy*, og det andre *Professorship in Cultural Production and Aesthetic Practices*. I utlysningsteksten sto blant annet:

The professorship is associated with a doctoral degree programme in cultural studies. The programme has a multidisciplinary profile and two fields of specialisation: *Cultural understanding and cultural policy* and *cultural production and aesthetic practices*. The doctoral programme in cultural studies is under development and will be a part of the humanities and cultural studies portfolio at Telemark University College. The programme is rooted in the art and cultural environments at the Faculty of Arts and Sciences in Bø and the Faculty of Art, Folk Culture and Teacher Education in Notodden. Two professorships are being announced, each of which will be associated with one of the fields of specialisation in the doctoral programme, and it is assumed that those who are appointed to these positions will cooperate in the development of the doctoral programme.

Det tok tid før noen ble ansatt i disse to professoratene. Geir Vestheim ble ansatt i det første av dem, som professor i kulturforståelse og kulturpolitikk først i august 2009. I det andre ble Halina Dunin-Woyseth ansatt 1. september 2011, bare noen dager før det endelige NOKUT-besøket fant sted.

3. akt: En administrativ innsending, juni 2009

Den 17.06.2009 ble søknad om opprettelse av Doktorgradsprogram i kulturstudier sendt inn til NOKUT for første gang. Denne søknaden var ferdigstilt av rektors stab/administrasjon, jfr. styrevedtaket fra februar 2007, og det er litt uklart hvilke, om noen, fagpersoner var involvert i denne delen av arbeidet. Den som utviklet søknaden, brukte imidlertid dokumentet fra 2006 som

grunnlag til å fylle kortere tekstutdrag inn i NOKUTS nye mal. Den mer omfattende beskrivelsen av fagmiljø, fokus og innhold, i all hovedsak lik teksten fra 2006, ble lagt som vedlegg.

I oversendelsesbrevet fra institusjonen til NOKUT ble HiTs mulige rekrutteringsgrunnlag omtalt på denne måten:

Doktorgradsprogrammet i kulturstudier har en flerdisiplinær profil og åpner for forskning innen formingsfag, pedagogikk, tradisjonskunst, samfunnsvitenskap, historie, språk- og litteraturvitenskap, tverrfaglige kulturstudier, samt idretts- og friluftslivsfag. Ved HiT gis det mastergradsoppgaver over et bredt spekter av disse fagområdene. Pr i dag har 51 kandidater fullført hovedfag/mastergrad i kulturstudier, 290 kandidater har fullført hovedfag/mastergrad i formgiving, kunst og håndverk, mens 39 kandidater har fullført hovedfag/mastergrad i tradisjonskunst, og 59 kandidater har fullført hovedfag/mastergrad i idretts- og friluftslivsfag. Det antas at den samlede årlige kandidatproduksjonen for disse mastergradsstudiene vil være ca. 30 kandidater. I de senere årene har HiT kunnet tilby veiledning av doktorgradsstipendiater, og det er etablert prosjekt-/doktorgradsfora ved de aktuelle avdelinger der doktorgradsstipendiatene deltar.

NOKUT tok ikke vel imot denne svært korte søknaden. 11 august 2009 ble det avholdt et møte mellom NOKUT og HiT ved rektor Dag Bjerketvedt, direktør Nils Røttingen og professor Per Mangset. I referatet skrives det at søknaden har god struktur og at HiT har fulgt NOKUTs søkerhåndbok, men at en imidlertid må arbeide videre med innholdet i søknaden og egne vurderinger. Det administrative grepet med å legge den utviklede 2006-teksten som vedlegg og bare hente fram korte deler i selve søknaden var altså mislykket.

NOKUT avslo dermed søknaden uten en gang å oppnevne en faglig komite. HiT hadde en jobb å gjøre.

Omtrent samtidig, nå i august 2009, ble Geir Vestheim ansatt som professor i kulturpolitikk. Han ble gitt mandat til å lede arbeidet videre og fikk med seg to ressurspersoner i dette arbeidet: Per Mangset som hadde ledet arbeidet med å utvikle søknaden fra 2006 og Marte Sørebo Gulliksen fra Institutt for estetiske fag, det instituttet med flest uteksaminerte mastere og dermed mulige kandidater til å søke seg inn på programmet. Denne lille arbeidsgruppen fortsatte dermed arbeidet med søknaden slik at den kunne komme gjennom NOKUTs nåløy.

4. akt: Ny giv! 2009-2010

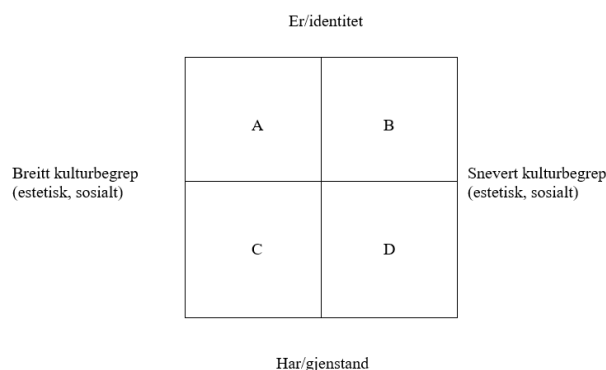
Oppstartsmøtet til Vestheims gruppe ble holdt allerede 26. august 2009, 15 dager etter møtet mellom HiT og NOKUT. På sakslisten i Vestheims innkalling var:

- Gjennomgang av saka der ho ligg nå
- Mandatet frå fellesadministrasjonen og rektor
- Litt om rollene de to skal ha i forhold til meg
- Arbeidsplan og framdrift
- Eventuelt andre moment

Siden det på dette tidspunktet hovedsakelig var to fakultet involvert, holdt Vestheim og Gulliksen kontakt med hver sine dekaner på hhv Fakultet for allmennvitenskapelige fag (AF) og Fakultet for estetiske fag, folkekultur og lærerutdanning (EFL).

Vestheims gruppe arbeidet intenst hele høsten 2009 fram til innsending av ny søknad februar 2010. Ingen avgjørende faglige vridninger eller endringer ble gjort fra slik det sto i 2006-søknaden, men tekst som var slettet av administrasjonen i forrige runde ble hentet tilbake. Det ble også skrevet tydeligere fram hvordan de to temaområdene, *Kulturforståelse og kulturpolitikk* og *Kulturproduksjon og estetisk praksis* skulle forholde seg til hverandre, og en modell kalt «Det komplekse kulturbegrepet» (søknad februar 2010, s. 9-10) ble brukt som utgangspunkt for å beskrive nærmere den indre sammenhengen i programmet.

Som namnet på doktorgradsprogrammet fortel, er begrepet 'kultur' sentralt. Ettersom programmet er tverrfagleg og inkluderer fleire humanistiske og samfunnsvitenskaplege disiplinar, er det logisk at det kulturbegrepet som programmet skal arbeide med, også er tverrfagleg og komplekst. Firefeltstabellen under illustrerer dette komplekse kulturbegrepet, både som fenomen og forskingsområde og som analytisk reiskap:

De to temaområdene beskrives i mer detaljer, fortsatt innholdsmessig i tråd med 2006 versjonen, og oppsummeres slik:

Som oppsummering kan ein seia at kulturforståing og kulturpolitikk fell innanfor ein etablert akademisk tradisjon med vekt på analytisk distanse og kontrollert engasjement frå forskaren si side. Kulturproduksjon og estetisk praksis kan også studerast med dette perspektivet, men omfattar dessutan eit kreativt og kunstnarisk aspekt der den kunstnariske skapingsprosessen står i sentrum. Det er ved å integrere desse ulike tradisjonane at doktorgradsprogrammet kan tilby noko nytt som vil vera gjensidig befruktande (søknad februar 2010, s.14)

Søknaden ble deretter sendt inn til NOKUT i februar 2010.

5. akt: Avslag, nytt arbeid og ny innsending, 2010

NOKUT mottok søknaden februar 2010 og opprettet komite. Komitéen anbefaler i uttalelsen datert 27.05.2010 avslag og skriver blant annet:

Komiteen har konstatert at søknaden beror på den misforståelse at det er mulig innenfor det norske systemet å etablere en doktorgrad som omfatter både kunstnerisk arbeide og vitenskapelig forskning.

NOKUTs formelle avslag kom 23.09.2010. De skriver blant annet:

Søknaden i sin nåværende form er å betrakte som en søknad som faller utenfor rammeverket av en norsk Ph.d. grad. Den har karakter av å være en søknad om en hybrid mellom doktorgradsutdanning og et institusjonsbasert stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid.

De hadde også andre kritiske kommentarer til søknaden, for eksempel måtte kulturpolitikk tematikken skrives tydeligere fram.

Selv om fagpersonene ved HiT mente at premisset de viste til var feil siden flere andre doktorgradsutdanninger i Norge på denne tiden hadde muligheter for å kombinere utøving og forskning, for eksempel Norges Musikkhøgskole (jf. Per Vollestads Ph.d-avhandling fra 2002) og Arkitektur og Designhøgskolen, ble vedtaket tatt til etterretning. Det lå imidlertid en klar utfordring i å tydeliggjøre innholdet og skrive det inn i noe som kunne være innenfor hva NOKUT mener var mulighetsrommet. For eksempel kunne formuleringer som den i oppsummeringen på side 14 i februar-søknaden (siteret over), være viktig å justere.

For å sette i gang arbeidet på en god måte, ble det arrangert et møte med NOKUT i Oslo den 14. juni 2010. Fra HiT deltok rektor Dag Bjerketvedt, Geir Vestheim (leder), Per Mangset og Marte S. Gulliksen. I møtet fikk deltakerne fra HiT luftet sine tanker, påpekt hva de mente

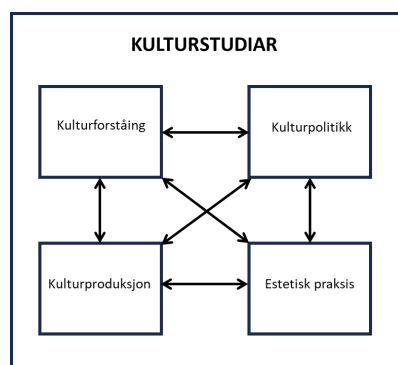
var en misforståelse, men først og fremst lyttet for å høre hva NOKUT trengte for å kunne godkjenne en revidert søknad.

6. akt: En revidert søknad, desember 2010

Høsten 2010 ble det lagt ned et intenst og omfattende arbeid i revidering av søknaden. Mange interne dialoger ble ført med relevant fagpersonale for å kvalitetssikre formuleringer.

En viktig, faglig, endring, var å bytte ut en modell. Mens februar 2010-søknaden hadde en modell som beskrev det komplekse kulturbegrepet, ble det nå utviklet en modell som konkretiserer kompleksiteten med de to temaområdene, *Kulturforståelse og kulturpolitikk* og *Kulturproduksjon og estetisk praksis*. En videreutvikling av temaområdene ble også gjort ved at de ble beskrevet som fire forskningsområder i et tett og komplekst samspill:

Figur 1. Sambandet mellom dei fire forskningsområda i doktorgradsprogrammet

Dette grepet gjorde det også mulig å møte NOKUTs kritikk angående hvordan utøvelse og estetisk praksis kunne inngå i en vitenskapelig doktorgrad, ved å skrive tydeligere fram hva programmet ville legge i kultur*utøving*-perspektivet innenfor kultur-produksjon og estetisk praksis. På dette tidspunktet, som nå, skilte UH-loven tydelig mellom forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Disse to var likeverdige, men ulike. Ved masterprogrammet i formgivning, kunst og håndverk var imidlertid eget skapende arbeid inkludert som et naturlig ledd i forskningsprosessen – som empiri, som metode og/eller som analyseform. Det var kunstnerisk utøving, men i en forskningskontekst med et forskningsformål. Flere steder internasjonalt var slik utøving av estetisk praksis inkludert på doktorgradsnivå, for eksempel på doktorgradsprogrammet ved Arkitektur- og designhøgskolen. Men dette var allikevel omdiskutert i Norge på grunn av UH-loven og større diskusjoner på kunsthøgskolene om hva kunstnerisk utviklingsarbeid var og hvordan det kunne kvalitetssikres. Relevant å nevne her, er at daværende Dekan Anne Solberg ved EFL senere gikk over til å bli en av de første

studentene på Ph.d-programmet i kulturstudier, og hun valgte nettopp denne problemstillingen som tema i sitt doktorgradsprosjekt (Solberg, 2017).

I arbeidet med revisjonene av søknaden i løpet av 2010, ble tekst som dette utviklet:

Forskningsområdet omfattar også studiar av estetisk praksis. Det gjeld i særleg grad den spesifikke forma for kulturell praksis som skjer innan kunst, tradisjonskunst, handverk, design, musikk og andre praksisfelt som definerer seg som estetiske (som i anglikansk forskningstradisjon blir kalla ADA-felta). Å analysere og forstå den skapinga og erkjenninga som går føre seg i denne praksisen, er det sentrale her. Dei objekta og verka som blir skapte gjennom denne praksisen, forståinga/opplevinga av dei og formidlinga av/undervisninga i dei, kan også vera gjenstand for studiar her. [...]

Temaområdet Kulturproduksjon og estetisk praksis som heilskap fokuserer på studiar av den kreative og handlande karakteren i kulturen og kva for kunnskap som blir utvikla når ein er engasjert i skapande prosessar. Denne handlande karakteren i kulturen ligg i spennet mellom individuelle kunst- og kulturuttrykk og masseproduserte kulturytringar. Kva som er spesielt for kulturproduksjonen og den estetiske praksisen, korleis dette blir skapt og korleis slike objekt og verk kan tolkast ut frå ulike teoriar og synsvinklar, kan vera aktuelle område for studiar. Gjennom studiar av kulturproduksjon og estetisk praksis søkjer ein å forstå eit vidt spekter av kulturuttrykk frå folkekultur, populærkultur, barne- og ungdomskultur til høgkultur eller elitekultur.

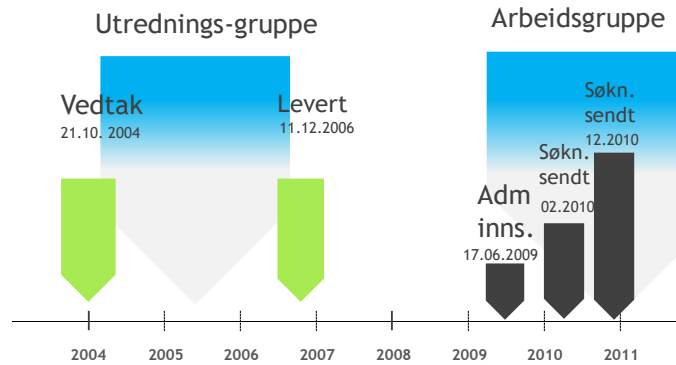
Studiar av kulturproduksjon og estetisk praksis kan perspektiverast på mange måtar – historisk, økonomisk, pedagogisk, kognitivt og praktisk-estetisk. I eit praktisk-estetisk perspektiv blir det lagt vekt på å analysere den kunnskapsproduksjonen som kjem fram i og gjennom skapande prosessar. Desse prosessane går føre seg i ein samfunnskontekst, både på mikropplan og på makropplan. Slike studiar kan derfor gjennomførast med for eksempel pedagogiske og/eller sosiologiske perspektiv.

Betrakta som materiale og dokumentasjon vil praktisk-estetiske produkt og prosessar bli underlagde vitenskaplege metodar for analyse på linje med andre typar av materiale.

Forsking om kulturproduksjon og estetisk praksis har både kulturanalytiske og kulturpolitiske aspekt. For eksempel kan ein spørja kva institusjonalisering av kulturproduksjon gjer med innhaldet i kreative og estetiske praksisar. I tillegg er didaktiske aspekt relevante studieobjekt i dette temaområdet. Ein kan for eksempel spørja kva for type kunnskap som blir utvikla gjennom estetisk praksis og kulturproduksjon på ulike nivå i samfunnet, og korleis denne kunnskapen blir formidla og innlært. (s. 16, søknad versjon desember2010, tilgjengelig i Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, 2012)

Utover disse presiseringene og den endrede modellen ble det ikke gjort noen vesentlige endringer i selve innholdet. Fokuset lå på justeringer og presiseringer i formuleringer ut fra NOKUTS kritikk.

Ny søknad ble sendt inn desember 2010, og en ny komité oppnevnt. Denne nye komiteen ble ledet av en person som kjente svært godt til området der HiT hadde uteksaminert flest master-/hovedfagskandidater, Master i formgivning, kunst og håndverk, og som dermed hadde førstehåndskjennskap til hvordan eget estetisk skapende arbeid kan inngå som metode, analyse eller tolkning i et vitenskapelig arbeid. Dette skulle vise seg å få stor betydning både for konklusjonen og for endringer som ble gjort før oppstart av programmet.

Komiteen besto av:

Professor Liv Merete Nielsen (leder), Høgskolen i Oslo og Akershus
Professor Peter Aronsson, Linköpings universitet
Professor Torunn Selberg, Universitetet i Bergen

7. akt: NOKUT-besøk, tilbakemelding og endringer

Den 8. og 9. september 2011 kom NOKUTS ekspertkomite på besøk til HiT, campus Bø. Forberedelsene til komiteebesøket var svært omfattende. I tillegg til nøye å velge ut hvilke personer som skulle være med – her hadde NOKUT sendt parametere for hvem de ville møte – ble det lagt mye arbeid inn i å innhente og tilgjengeliggjøre informasjon om høgskolen i sin helhet. Det ble hyrt inn et profesjonelt firma til å lage presentasjonsvideoer av de campusene komiteen ikke kunne besøke, og rommet komiteen skulle ha tilgjengelig ble fylt med publikasjoner fagmiljøene hadde produsert, slik at de var tilgjengelig for gjennomsyn i pausene. I sin rapport takker komiteen spesielt for denne presentasjonen av publikasjoner.

Det ble avholdt en rekke forberedende møter, generalprøver og alle som skulle møte komiteen koordinerte hvem som skulle si hva. I selve møtet møtte komiteen representanter for ledere, faglig ansatte, stipendiater, støttefunksjoner m.m.

I etterkant av besøket skrev komiteen sin endelige uttalelse. Den var positiv og anbefalte at NOKUT skulle akkreditere doktorgradsprogrammet. Men, den hadde også noen kritiske bemerkninger. Det mest framtrepende kritiske poenget handlet om *Kulturdidaktikk*:

Søknaden benytter innarbeidede betegnelser på etablerte studier som Masterstudium i Formgivning, kunst og håndverk samt navn på institutt på Notodden; Institutt for forming og formgivning. Når forsknings- og fagmiljøet omtales, benyttes begrepet formingsfaglig foran kulturforskning eller miljø. Det fremkommer ikke tydelig hvorfor betegnelsen formingsfaglig er valgt fremfor de betegnelse som ligger i navnet på studiene/instituttet. Betegnelsen kulturdidaktikk benyttes kun en gang i søknaden, og det er som navn på et 10 studiepoengs emne. Kulturdidaktikk kunne med fordel løftes fram til å bli en betegnelse som kunne profilere denne delen av ph.d-studiet og samtidig lenke det til studiets helhet. Under intervjuene ved institusjonsbesøket kom det både fra instituttledere og eksterne samarbeidspartnere fram at det kulturdidaktiske aspektet var for svakt artikulert i søknaden. Modellen kommuniserer ikke dette perspektivet til tross for at dette står sentralt i det mastergradsmiljøet på Notodden og som ph.d.-studiet bygger på.

Anbefaling:

Modeller for samarbeid mellom de ulike miljøene bør gis oppmerksomhet og konkretiseres. Høgskolen bør også inkludere det kulturdidaktiske perspektivet tydeligere i tekst og modell for doktorgradsstudiet. (Uttalelse s. 11, tilgjengelig i: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, 2012)

Anbefaling:

Komiteen anbefaler at Høgskolen i Telemark vurderer å endre betegnelsen Kulturproduksjon og estetisk praksis og beskrivelsen av innholdet slik at det kulturdidaktiske aspektet blir tydelig og dermed samsvarer med det nordiske og internasjonale forskningsfeltet som er skissert i søknaden. (Uttalelse s. 14, tilgjengelig i: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, 2012)

Komiteen hadde lagt merke til at det i mellomtiden fra søknadsinnsending til komiteebesøk var ansatt to nye professorer: Marlene Johansson og Halina Dunin-Woyseth, hvorav den siste var ansatt i stillingen knyttet til kulturproduksjon og estetisk praksis opprinnelig lyst ut i 2007. De skrev:

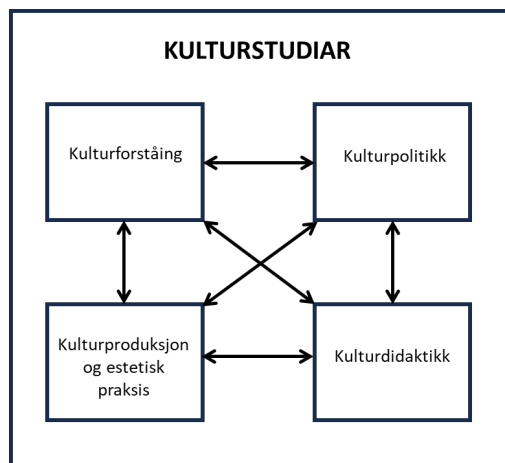
I den skriftlige søknaden er den vitenskapelige professorkompetansen tungt representert på studiestedet Bø, mens den er svakere på Notodden. Med de nye opplysningene som kom med et oppdatert vedlegg 7 i forkant av institusjonsbesøket, fremstår forskjellene som betydelig mindre ved at to vitenskapelig produserende professorer hadde blitt tilsatt. For komiteen var denne styrkingen avgjørende for vurderingen av den vitenskapelige kompetansen på Notodden.» (Uttalelse s. 20, tilgjengelig i: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, 2012)

Nyansettelsene av de to professorene innen Kulturproduksjon og estetisk praksis utgjør en betydelig styrking av hele søknaden. Ifølge deres cv'er har disse også bidratt til å styrke den kulturdidaktiske dimensjonen. (Uttalelse s. 23, tilgjengelig i: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, 2012)

I sitt tilsvarende svar til komiteens uttalelse, skrev institusjonen blant annet:

Komiteen tilrår at HiT bør inkludere det kulturdidaktiske perspektivet tydelegare i tekst og modell for doktorgradsstudiet. Det er eit godt poeng, og HiT vil derfor slå saman 'Kulturproduksjon og estetisk praksis' til eitt forskingsområde, som blir plassert i boksen lengst ned til venstre i figuren på s. 10 i rapporten. «Kulturdidaktikk» vil stå fram som eit eige forskingsområde og blir plassert i boksen lengst ned til høgre på figuren på side 10. Dei fire forskingsområda blir da: «kulturforståing», «kulturpolitikk», «kulturproduksjon og estetisk praksis» og «kulturdidaktikk» (som svarar til engelsk 'cultural education'). Samarbeid, dialog og kunnskapsutveksling mellom forskarar frå dei fire forskingsområda vil bli gjennomført ved felles strategisk planlegging, ved felles doktorandkurs, rettleiing og undervisning på tvers av miljøa, ved eit felles doktorgradsseminar som vil gå kontinuerleg og ved at doktorandar kjem i berøring med fleire av dei fire forskingsområda sjølv om dei vil ha ei hovudforankring innanfor eitt av dei. (HiT sitt svar til NOKUT s. 1-2, tilgjengelig i: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, 2012)

Med dette ble altså Kulturdidaktikk satt inn som nytt fjerde område i en revidert modell for Ph.d-program i kulturstudier (desember 2010), mens kulturproduksjon og estetisk praksis igjen ble skrevet som et samlet område slik det sto i delutredningen fra 2006:

Denne organiseringen ble videreført i driften av programmet fram til 2018 da en ny organisering ble utviklet. Denne inneholdt fem dimensjoner eller perspektiv: *Kultur og mening; Kultur og makt; Kulturproduksjon; Kultur og læring; Kultur, materialitet og teknologi*. I dag er det fortsatt disse fem som utgjør beskrivelsen av programmet.

8. akt: Planlegging av drift og formell godkjenning, 2011-2012

I november 2011 kom ekspertkomiteens endelige rapport etter septemberbesøket. Samtidig fortsatte arbeidet på HiT. Denne måneden arbeidet Vestheim i samråd med Dunin-Woyseth som den andre professoren tilknyttet programmet, samt Mangset og Gulliksen med å søke finansiering til stipendiater til å begynne i programmet. HiT hadde tilgjengelig en pott med rekrutteringsstipendiater finansiert av KD og det var disse vi arbeidet med å få kanalisert til kulturdoktorgraden. Et minsteantall å starte opp med, og som også var realistisk å kunne tenke seg å få, var tre stipendiater, tilknyttet henholdsvis Bø og Notodden/Rauland. Dunin-Woyseth og Tin utviklet i den forbindelse et prosjekt kalt «*Materialer i praksis. Skapende og reflekterende prosesser*», der to stipendiater skulle arbeide med en felles tematikk og samarbeide, men samtidig utvikle sine egne prosjekter under denne paraplyen.

HiTs rektorat valgte å tildele det kommende Ph.d-programmet tre stillinger under forutsetning av at endelig godkjenning ble gitt av NOKUTs styre. En beslutning som var forventet å komme tidlig 2012. Disse tre stillingene ble noe omdisponert av rektoratet: Bø fikk en av stipendiatene, mens Notodden og Rauland fikk en hver til sitt prosjekt.

I januar 2012, før NOKUTs endelige godkjenning forelå, begynte planlegging av Ph.d-emner og gjennomføring av oppstart av programmet. Geir Vestheim ledet fortsatt arbeidet, og et *interimstyre* ble opprettet. På møteinnkallingene var Halina Dunin-Woyseth, Per Mangset, Ellen Schrupf, Jan Ove Tangen, Mikkel Bjørset Tin og Marte Sørebo Gulliksen.

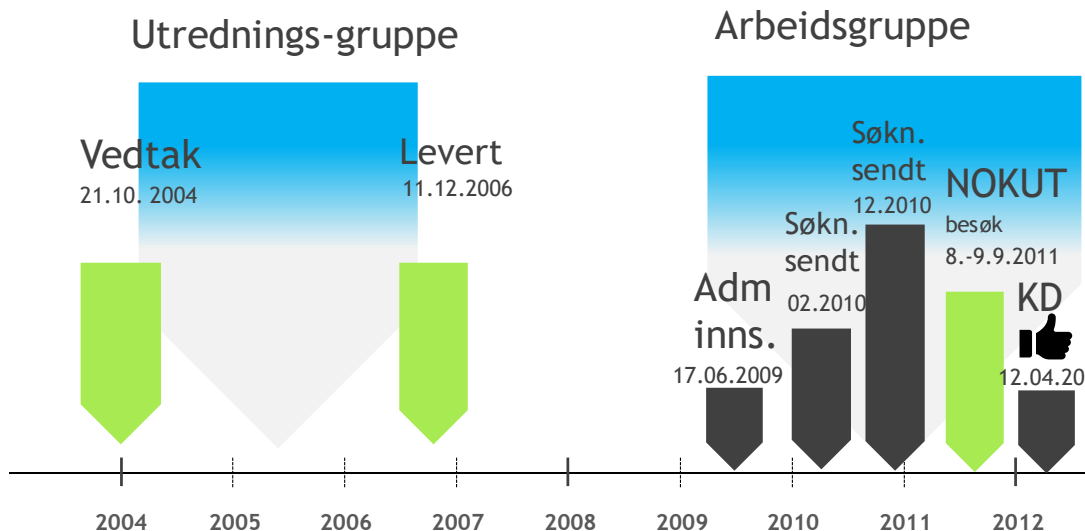
De to planlagte obligatoriske emnene var fokus i arbeidet, og det ble opprettet to grupper som tok for seg hvert sitt emne:

Kulturteori: Ole Martin Høystad, Hans Hognestad, Mikkel B. Tin, Marte Gulliksen, Geir Vestheim (administrativ leiar av gruppa)

Vitskapsteori og metode: Sven Arntzen, Halina Dunin-Woyseth, Björn Tordsson, Per Mangset, Kai Østberg, Geir Vestheim (administrativ leiar av gruppa)

Den 15. februar 2012 kom den formelle godkjenningen fra NOKUT. Stipendiatstillingene ble lyst ut omgående.

Den 12. april 2012 godkjente Kunnskapsdepartementet søknaden og HiT var offisielt akkreditert til å tilby Ph.d-program i kulturstudier.

Den 25. juni 2012 ble et *midlertidig programutvalg* med personlige vararepresentanter oppnevnt av rektor:

Professor Geir Vestheim (leiar), vara: Professor Ellen Schrumpf
 Professor Jan Ove Tangen, vara: Førsteamanuensis Hans Kristian Hognestad
 Professor Halina Dunin Woyseth, vara: Førsteamanuensis Marte Gulliksen
 Professor Mikkel B. Tin, vara: Høgskolelektor Mari Rorgemoen

Seinare skal det veljast ein representant for doktorgradsstudentane med personleg vararepresentant.

Kristin Midtbø fungerte som sekretær for utvalget det første året, og bisto fortsatt med administrativ støtte da Nanna Løkka gikk inn rolle som «forskningskoordinator, Ph.d. programmet i kulturstudier». Løkka satt i rollen som koordinator fram til høsten 2016. I en mellomperiode fungerte Helga Veronica Tinnesand som koordinator både for programmet i økologi og i kulturstudier, fram til Jeanne Marie Schoenwandt tiltrådte i rollen. Schoenwandt fungerte deretter som koordinator for doktorgradsprogrammet helt fram til avslutningen i 2024.

9. akt: Oppstart og drift, fra høsten 2012

Våren 2012 hadde en stor internasjonal forskerkonferanse lenge vært planlagt på Notodden: NordFo-konferansen *Making, Materiality and Knowledge*, ledet av Marte S. Gulliksen. Denne konferansen skulle foregå september 2012 og Dunin-Woyseth og Gulliksen hadde et ønske om å utnytte det at så mange relevante fagpersoner kom til Norge, med å lage et prekonferanse-doktorgradskurs.

Et slikt emne ble derfor utviklet gjennom vårsemesteret 2012. Emnet fikk tittelen *Navigating in various knowledge landscapes* (3,5 og 7,5 stp). Gulliksen var emneansvarlig mens Dunin-Woyseth og Fredrik Nilsson (Chalmers) var med-ansvarlige. Emnet ble godkjent av Vestheim etter fullmakt fra interimstyret den 12. juni 2012.

Situasjonen beskrevet i begynnelsen av denne teksten er fra oppstarten av dette emnet, den 17. September 2012, det aller første doktorgradsemnet i Ph.d-kulturstudier ved HiT. Emnet hadde 14 studenter, fra ulike land og bakgrunner, men alle med interesse for Ph.d-programmets område *kulturproduksjon og estetisk praksis* og området *kulturdidaktikk*. Blant deltakerne var de to stipendiatene som var blitt eller skulle bli tilknyttet Rauland og Notodden: Veronika Glitsch og Silje Bergmann. Det samme var tidligere dekan Anne Solberg, som nå nylig var gått over til stipendiatstilling på programmet. Blant forelesere var Geir Vestheim, Sture Kvarv, Mikkel B. Tin i tillegg til de tre emneansvarlige. Åtte av studentene valgte å ta 3,5 stp varianten, mens fem av studentene fullførte 7,5 stp varianten av kurset.

Neste emne som ble tilbudt i Ph.d-programmet i kulturstudier, var *Kulturteori* (10 stp). Dette var, og fortsatte å være helt til programmets avslutning i 2024, programmets «flaggskip» emne – det som samlet stipendiater og fagpersoner inn i felles diskusjoner om vårt teoretiske fellesskap, etter hvert justert til 7,5 stp. Emnet ble første gang arrangert i januar 2013 på studiested Bø. Emneansvarlig var Mikkel Tin, og svært mange fagpersoner fra miljøet var involvert både i utviklingen av emnet og i gjennomføringen. Tverrfaglighet som egen utfordring i kulturstudier ble understreket i en egen forelesning av Gulliksen.

Senere i 2013 ble også første runde av Ph.d-emnet *Vitenskapsteori* (10 stp) tilbudt, ledet av Sven Arntzen. Senere ble dette emnet endret til å hete vitenskapsteori og forskningsetikk, og etter sammenslåingen av HiT og HBV, ble dette utviklet til å være et felles emne for Ph.d-kulturstudier og Ph.d-PEDRES. Her har også omfang av studiepoeng blitt justert nedover. I dag er vitenskapsteori-emnet overtatt av institusjonen og foregår på tvers av alle fakultet.

Høsten 2013 ble også flere andre emner utviklet innenfor rammen av programmet. Flere med utgangspunkt i det som var skissert i den opprinnelige søknaden til NOKUT, men også andre. Her fremhever jeg det særskilte emnet i *Kulturdidaktikk* (10stp) som ble utviklet med basis i NOKUTs entydige anbefaling i sin rapport.

Alle faglige ansatte ved hele HiT ble invitert til et åpent møte den 12. april 2013 for å utvikle innholdet i emnet. Møtet ble arrangert av Marte S. Gulliksen i samarbeid med Liv Merete Nielsen (Hovedmedlem i Doktorgradsutvalget), Laila B. Fauske og Berit Ingebretsen (begge fra fagmiljøet ved IFF), etter avtale med Doktorgradsutvalget v/leder Geir Vestheim. Årsaken til at invitasjonen gikk så bredt ut til hele institusjonen, var på grunn av

doktorgradsprogrammet uttrykte mål om å krysse tradisjonelle fagdisipliner, og trekke flere perspektiv inn som supplerer til det området som var utgangspunktet: fagmiljøet i formgivning, kunst og håndverk.

På bakgrunn av dette møtet ble fagutvalg for kulturdidaktikk opprettet: Marte S. Gulliksen (leder fram til august '13) og Liv Merete Nielsen (leder fra august '13), Laila B. Fauske (EFL), Veslemøy Wiese (HS) og Anne Solberg (EFL – stipendiatrepresentant)

Første gang emnet ble arrangert, var april 2015 med Emneansvarlig Liv Merete Nielsen. Deretter ble emnet arrangert fire ganger til: Desember 2017, emneansvarlig Marte S. Gulliksen, nå også med språk-fag inkludert. Mars 2020, online pga. Kovid19, ledet av Kari Carlsen, oktober 2022, fysisk, ledet av Kari Carlsen og til sist Februar 2024, fysisk og i redusert form pga. få deltakere, ledet av Kari Carlsen.

Totalt ser listen over emner utviklet og holdt gjennom programmets historie slik ut:

Emnekode	Emnenavn
9202	Theories of Culture (Kulturteori)
9203/9223	International Culture Policy
9203/9224-9225	Kulturdidaktikk (Culture Education)
9205/fl. andre	Theory of Science and Research Ethics
9206/9226	Body-based Practices
9207/9227	Culture, Sport, and Society
9209	Individual Methods Course
9211	Visual and Multi-sensory Methods
9220-9221	Exploring the Interface of Ecology and Culture Studies
9222	Arts-based Research: Ecology, Education, Culture
9228	Estetisk teori (godkjent, ikke avholdt)
9229-9230	Understanding the Role of Language – Diversity, Communication, and Interpretation
(mangler kode)	Kunst og samfunn (godkjent, ikke avholdt)

I tillegg ble det besluttet å arrangere seminarer der studenter og fagansatte kunne møtes og diskutere relevante tematikker og de enkelte doktorgradsprosjektene. Det ble gjort obligatorisk for studentene å delta på minimum tre av disse seminarene for å kunne fremstille seg til disputas.

Januar 2013 ble første ordinære programutvalg oppnevnt i fellesskap av dekan for AF og dekan for EFL, nå for perioden 15.01.13 – 31.07.15:

- For IKH: Professor Geir Vestheim (leiar). Vara: Professor Ellen Schrupf.
- For IFIF: Professor Jan Ove Tangen. Vara: Førsteamanuensis Hans Hognestad.
- For IFK: Professor Tellef Kvifte. Vara: Førsteamanuensis Mari Rorgemoen.
- For IFF: Professor Liv Merete Nielsen. Vara: Førsteamanuensis Marte Gulliksen.
- Stipendiatrepresentantar: Ph.d-student Anette Torgersen (AF). Vara: Ph.d-student Anne Solberg (EFL).

Etter det opprinnelige utvalget var ferdig med sitt oppdrag, ble nytt utvalg oppnevnt 5. juli 2015:

- Nils Asle Bergsgard, Leiar av utvalget (IFIF, AF), vara: Jan Ove Tangen (IFIF, AF)
- Sven Arntzen (IKH, AF), vara: Arnfinn Åslund (IKH, AF)
- Mats Sigvart Johansson (IFK, EFL), vara: Per Åsmund Omholt (IFK, EFL)
- Marte Gulliksen (IFF, EFL), vara: Liv Merete Nilsen (IFF, EFL)
- Hallvard Vike (HS), vara: Ketil Eide (HS)

I 2017 var dette programutvalgs sammensetningen utvidet med deltakere fra kroppsøving og språk og tekst:

- Utvalgsleder: Nils Asle Bergsgard.
- Praktisk-estetiske fag og kulturdidaktikk: Marte Gulliksen med Biljana Fredriksen som vara;
Folkekultur: Mats Johansen med Åsmund Omholt som vara;
- Sosialfag: Halvard Vike med Ketil Eide som vara;
- Kulturanalyse (kultursosiologi): Inger Birkeland med Anne Svånaug Blengsdalen som vara;
- Idrett, friluftsliv, kroppsøving: Jan Ove Tangen med Erlend Vinje som vara;
- Språk og tekst: Heike Speitz med Øystein Heggelund som vara,
- + Stipendiat med vara.

Da Bergsgard gikk over i stilling som vise-dekan for forskning, tok Lars Frers over som leder. Heike Speitz var deretter vara for Frers ett års tid før hun tok over som leder de siste årene i programmets levetid.

De siste årene ble programutvalget prolongert flere ganger i påvente av at det nye, fellesprogrammet for fakultetet skal godkjennes og igangsettes, og justeringer har blitt gjort når ansatte og stipendiater har skiftet roller.

Siste programutvalgssammensetning våren 2024 var slik:

- Utvalgsleder: Heike Speitz;
- Nestleder: Marte S. Gulliksen;
- Mats Sigvard Johansson;
- Hans A. Hauge;

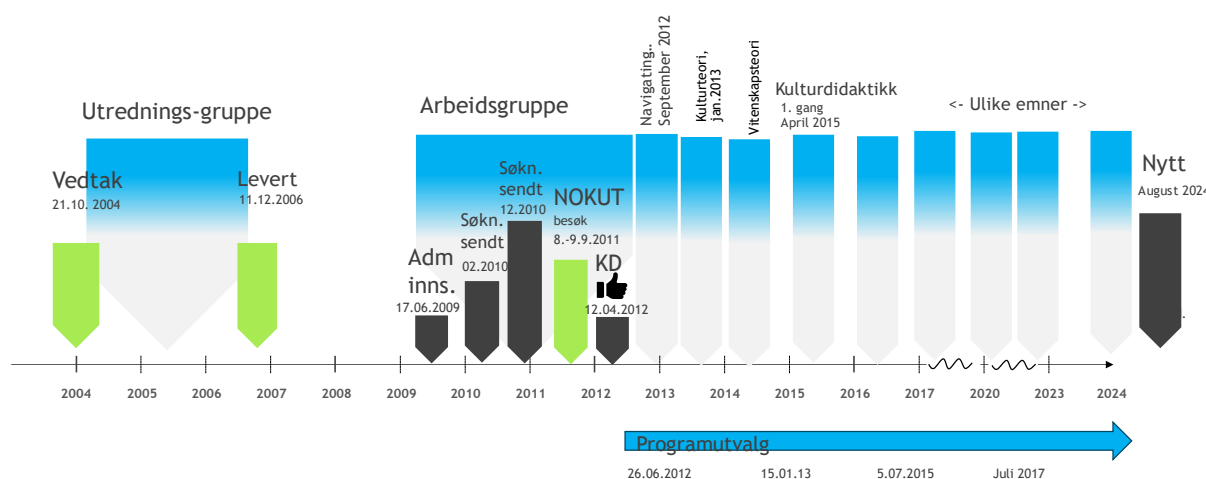
- Tobias Harding;
- Arnfinn Åslund;
- Tommy Langseth;
- Stipendiatrepresentantene: Anders Belling og Valdis Kristin Dolve

10. og siste akt: I dag

Våren 2024 er det 35 kandidater tilknyttet Ph.d-programmet. De siste 5 årene (fra og med 2018) er 45 kandidater tatt opp. Totalt har 30 kandidater disputert på programmet per mai 2024 (siden mai 2017).

Emner tilbudt i programmet dette siste akademiske året er: Theories of culture (7,5 stp), Visual and Multi-sensory method (5stp), Understanding the role of language: diversity, communication, and interpretation (3 og 7,5 stp), Kulturdidaktikk (3 og 7,5 stp), Body-based practices (7,5 stp). I tillegg har det som vanlig blitt holdt studentseminarer.

Fra 1. august 2024 er Ph.d-programmet i kulturhistorier ved USN historie. Det er laget et nytt doktorgradsprogram som skal være felles for hele fakultet HIU: *Ph.d-program i Humaniora, kultur- og utdanningsvitenskap*, og leder av programutvalget vil være Heike Speitz. En overgangsordning og plan for eksisterende kandidater i kultur er laget, og etter visse kriterier kan enkelte studenter velge å fortsatt være tilknyttet til kulturdoktorgraden. Det betyr at det fortsatt kan komme disputaser i kulturstudier enda noen år framover.

Sluttkommentar

Jeg som har skrevet denne teksten har fulgt med programmet helt siden 2008. Selv om jeg ikke har hatt hovedledelsesansvar på noe tidspunkt for programmet som helhet, har jeg fulgt med i forskjellige roller og bidratt inn. Et hovedpoeng for meg har vært å sørge for at det fagområdet jeg kom fra, formgivning, kunst og håndverk, fikk sin rette plass basert på NOKUTS tilbakemelding og utviklingen av Kulturdidaktikk området. Etter mitt syn ville ikke kulturdoktorgraden ha vært så sterk som den var uten dette perspektivet.

Ett av mine mål med å skrive denne teksten er dermed å vise dette perspektivet tydelig. Det er derfor historien har et skråblikk med vekt på institutt for estetiske fag sitt bidrag. Samtidig var det like viktig å skrive fram en dokumentasjon på historien – detaljer og tidspunkt og hva som skjedde i kulissene som bidrag til den institusjonelle hukommelsen.

Kulturdoktorgradsprogrammet var en viktig byggestein brukt i institusjonsutviklingen og en avgjørende brikke for at Høgskolen i Telemark kunne bli Universitet: Universitetet i Sørøst Norge i 2017. Det er verdt å minnes.

Notodden, juni 2024

Marte Sørebo Gulliksen

Forbehold: Framskrivningen er gjort etter beste evne. Jeg har innhentet informasjon fra noen få, utvalgte kolleger, men jeg tar selv det fulle ansvaret for eventuelle uteglemler eller feil.

Referanser

- Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. (2012). *Kulturstudier. Ph.d.-studium ved Høgskolen i Telemark. Februar 2012* (NOKUTs tilsynsrapporter)
https://www.nokut.no/contentassets/8709159cefe84f72b68ea2f251f6130a/hit_kulturstudier_phd_2012.pdf
- Solberg, A. (2017). Developing Doctorateness in Art, Design and Architecture. In: University College of Southeast Norway.

**Utviklingen av Ph.d-program i kulturstudier
ved Universitetet i Sørøst-Norge - et historisk
skråblikk**

Marte Sørebo Gulliksen

**Skriftserien fra Universitetet i
Sørøst-Norge nr. 151**

ISSN 2535-5325
ISBN 978-82-7206-881-2

usn.no